

חמש עשרה נשים פרק ראשון יבמות

ט.

עין משפט
גר מצוה

לד א מיי פ"א מהל'
שגגות פ"ד א ד:
לח ב מיי פ"ד מהלמט
ע"ז הלכה ב:

תוספות ישנים

כא נחלק דמשמע קצין
משנה לימי פ"ד זכור
בשאר מצות הוא דמימי.
וא"ת ולימא לימי כבש או
אלו ליתיה חזקין וי"ל דלח
לנו לצבות מדמנתו קצין
הש"ס וא"ת אי"כ למה לו
להחזיק דמקרא לימי פ"ד
כ"י ה"ל למפיק מאי נחלק
אי לימי קצין דאיתיה
מקום אחר אין זה נחלק
ואי מימי קצין דלימיה
בשום מקום אין לנו לצבות
מדמנתו וי"ע:

מוסף רש"י

תורה אחת יהיה לכם
לעושה בשגגה והנפש
אשר תעשה ביד רמה.
בעבודת כוכבים משמע
קצין: דמאי כפרי ר"ש
אומר בעבודת כוכבים
הכחוש מדרב שאלמי ר"ש
דבר ה' מה שזב על דבור
לשון שאלמי לו אמי ה'
לחזק ולא יייה לך אלהים
למרים על פני (הוריות ח. ט.)
הוקשה כל התורה
כולה לעבודת כוכבים.
קצין על שגגות של כל
עצמות לשל ע"ז, מה ע"ז
קצין שלה אינו כל אלא על
עצמה גמורה שמיני על
ודות כרת, דקצין ליה
הנפש אשר תעשה ביד
רמה וזכרה, ח"ק כל
ועשה חזקין מכלל חטאת
אלה על דבר וזדונו כרת
(שבת טו. טז.) אשכחן יחיד
נשיא ומשיח. דכתיב
ואם נפש זכרית מורה אמת
יהיה לכם והנפש אשר
תעשה ביד רמה יחיד
ונשיא וזכרית מכלל חטאת
נפש אמת (הוריות ח. ט.)
וילמד עליון מתחתון.
דכתיב בפסוק למעלה וי
שגגו דהיינו זכור וילמד
מתחתון מואם נפש, מה
לשון דבר שמיני על וזדונו
כרת ועל גבולו חטאת בין
בעבודת כוכבים בין בשאר
מצות, דגבי יחיד הוקשה
כל המורה כולה לעבודת
כוכבים, ח"ק זכור אין חייבין
אלה בדבר שמיני על וזדונו
כרת ועל גבולו חטאת בין
בעבודת כוכבים בין בשאר
מצות (טו. טז.) יבול נחלוך
בקרובותיהן. דלי היי
החלוך זכור מיידיים
קצין זכור בעבודת
כוכבים לא דמי לשום קצין
נחלוך היי
קצין בעבודת כוכבים
מכלל חטאת דלחזק
דמיידיים עששו שגגין דעיר
הנחת דלא ליהו דמי
לשום לשום קצין לא
זכור ולא יחיד, תלמוד
לומר תורה אחת. דעיר
הנחת שגגות כחידים דמי
ומיימי על דה ודע שעירה
כחיד (טו. טז.) מאי ליתיה.
אש"י עיר הנחת כריס
דכתיב, ליתיה פ"ד צבור
בשאר מצות הוא
דמימי. ולא חזק, חלוך
כמי דבעיני חלוך בין
אש"י עיר הנחת זכור
גבי היינו קרבנו. ולא
היי חלוך (טו. טז.) אצטרך.
מורה אמת דמי"ד וי"י אי
גבי צריך. לחלוך קצין,
ואין לו תקנה. לעיר
הנחת בשוגג דלי אשכח לחלוך, קמ"ל. מורה אמת, דמימי
לדעת שגגות דלי אשכח לחלוך, קמ"ל. מורה אמת, דמימי

מה להזין דבר שחייבין על וזדונו ברת ושגגתו חטאת. אגב שיטתיה
נקט לישנא דמתני' דהוריות (דף טז.) דאיתיה לעיל דשגגתו
חטאת לא קיס ליה באחות אשה אלא מהכא:
בעבודת כוכבים אתיא מעיני מעיני. לא מלינו למימר אתיא
מצות מצות דכל מצות דכתיב בעבודת
כוכבים איצטרך לכדדריש בספרי כל
מצות זו עבודת כוכבים ששקולה כנגד
כל המצות:

וילמד תחתון מעליון. וא"ת
מיפוק לי דכתיב התם כרת
זהדיא כדדריש רבנן בסמוך וי"ל
דל"י ההוא כרת במצוה אמת השם
דהכי כתיב אמת ה' הוא מגדף
ונכרתה וצ"פ מי שיהיה טמא (פסחים
דף כג.) אמת ל"י לרצני מגדף היינו
מצוה אמת השם:

ורבנן האי ככרא מנא דהו. וא"ת
כולה מילתא מיפוק לי
מעליה דג"ש ניתנה לידרש לכל מילי
וי"ל דעליה דכתיב גבי אחות אשה
וגבי חטאת לא מופנה והוא לדיבוס
מופנה ור"ת אומר דאפילו מופנה
היא לאחות אשה כיון דהוא דחטאת
לאו מופנה שצניקין ליה לא מופנה מלך
אחד ודרשין ממופנה משני לרצני
כדאמרין בהמפלת (נה דף כג):
מה עבודת כוכבים דבר
שחייבים על וזדונו ברת. וא"ת ואימא
מה עבודת כוכבים שחייבים על
זדונו שקילתו וי"ל דלא גמרינן אלא מה
דכתיב זההוא קרא ללא כתיב התם
אלא כרת דקצין מגדף היינו עובד
עבודת כוכבים וי"ל לרצני דלא גמרי
מה עבודת כוכבים שיש זה לאו וכרת
ולא צעו לאו כיון דלא כתיב זההוא
פרשה מדע דצפרק בתרא דמכות (ד'
י: וס) ממעט פסח ומילה משום
דבעינן דומיא דעבודת כוכבים דלומר
דחמנא לא תעביד והני קוס עשה
יניהו ולא ממעט להו משום דלית
צבו לאו כמו בעבודת כוכבים ומיהו
לרצני דנפקא ליה חטאת מעליה צבי
לאו וכרת כמו באחות אשה ואתי
שפיר דשצעות (דף יג.) דריש רבי
דצפורק עול ומפר ברית ומגלה פנים
אית צבו כרת ולא חשיב להו צבדי
ששה ושלאם כריתות משום דלא
אשכחן צבו לאו:

ו רבנן. לית להו כרת צפורק עול
ומפר (ז' ברית ומגלה פנים
אלא מוקמי ג' כריתות צעוד' כוכבים
צפורק פרק ארבע מיתות (סנהדרין דף
סד.) ע"כ גליון: **מאי ליתיה פר**
בו. קצין דכיון שחלקם מכל חייבי
מיתות צ"ד דממונן פלט חלקינן להו
מכל מתכפרים וקפיד ליתיה כבש או
איל ואפי' איכא שום מתכפר דמימי
מ"מ הוה ליה לאשכחי:

והרי איסור מצוה ואיסור קדושה
דפליגי ר"ע ורבנן. בכל
דוכתי פשיטא ליה להש"ס דחייבי
לאוין לר"ע דלומר אין קדושת
תופסין בחייבי לאוין לאו בני
חילצה וייבוס יניהו כמו חייבי כריתות
הכא ובהערל (לקמן דף עט.) גבי
פלוע דכא וכרות שפכה וצפרק ד'
מיתות (סנהדרין דף נג.) ומתמה
לר"י דלמאי לא אמרינן גמי לר"ע
דליתי עשה וילדתי לא תעשה:
צבו

ולא עבודת כוכבים. אין חייבין זכור להציא פר לעולה ושעיר
לחטאת: **אלא על דבר שחייבין על וזדונו כרת ועל שגגתו חטאת.**
כגון ויצו וקטור ונסך והשמחואה אבל מתכפר ונשק לא ויך
דרשא מעליה נפקא דמפרש ואזיל: **וגומר לטון עליה.** בחייה שהוא
מופנה לדרשא: **לאשמה העם.** כלומר
אשמתו כשמתם זכור: **ולא עבודת**
כוכבים. קצין עבודת כוכבים
צפרשת שלח לך וכי תשגו: **מעני**
מעני. מפר העלם דבר: **ואם נפש**
אחת. התם כתיב צפרשת שלח לך:
מעליון. מנכרז והתם ילפינן להו
מפר העלם: **סורה אחת.** לענין קצין
כתיב (ה) צפר עבודת כוכבים. מורה
כל המורה צפרשת הוקשה כל המורה
לענין קצין לעבודת כוכבים: **מה**
עבודת כוכבים. על דבר שזדונו
כרת ושגגתו חטאת. כדכתיב התם
והנפש אשר תעשה ביד רמה ונכרתה
אלמא כולה פירשתה בדבר שזדונו כרת
ושגגתו חטאת מיתעמי: **אשכחן יחיד**
ונשיא ומשיח. בזה היקשא לא משמע
אלא הני דכתיב והנפש אלו לצדן
במשמע שהי יחידין דהני קרתי כתיבי
צפרשת ואם נפש אחת (ט) בעבודת
כוכבים: **אמר קרא.** גבי יחיד ונשיא
ומשיח: **ואם נפש.** וי"ו מוסף על
ענין לראשון: **וילמד עליון מתחתון.**
זכור מיידיים: **ליף מעני מעני.**
שאר מצות מעבודת כוכבים:
מרוצים. עיר הנחת: **יבול נחלק**
קרבנו. אש עשור: **אם עשור בני עיר**
אחת עבודת כוכבים בשוגג. יחיד
חלוקים קרבנסם שלא יציא כל אחד
קרבנו שעירה כחיד: **ס"ל כו.** אין
חלוקים מתורת יחיד אלא רוב ישראל
או כולן דכתיב ואם מעני העדה
(במדבר טו) אבל בני עיר אחת יחידים
הם: **זההוא.** היינו העלם דבר
שהורו צ"ד שהעבודת כוכבים מותרת
ועשו זכור על פיהם: **א"ג אפי' לא**
משכחת לה קצין לחלק ימא לריכס
הני מרוצים חילוק בין יחיד וליכא
הלכך אין להם כפרה קמ"ל: אמו
אנוסם אביו. שנסאה אחיו מאביו
אחרי כן ומת בלא בניס ונפלה לפני
צנה לדיבוס: **צפלוגתא דר' יהודה**
ורבנן. כדאמרין לעיל (דף ז.) ורבי
יהודה אוסר צפלוגתא אביו ולר' יהודה
לא משכחת לה אש נופלת לפני צנה
ליבוס אלא לרצני וצפלוגתא ולהכי לא
תנא לה צפלוגתא לא קא מיייר: **ופרי**
איסור מצוה ואיסור קדושה. לקמן
צפרק כ"ד כו' (דף כ.) כל שאסורה
איסור ערוה לא חוללת ולא מתייבמת
איסור מצוה כגון שניות מד"ס
דמפרש לקמן צפ"צ (כא.) או איסור
קדושה כגון שנפלה לפניו מנורת או
נתינה שהיא בלא חוללת ולא
מתייבמת חוללת דלא אלס איסור לאו
בלא כרת לאפקועי ייבוס לגמרי ולא
מתייבמת דהא אסורה ל"י. ופליג ר"ע
דלומר צ"י החולן (לקמן דף מט.) חייבי
לאוין חייבי כריתות דקתני אצוהו
ממוז כל שאר צפר שהוא בלא יצא
דיש ממזר מחייבי לאוין ולר"ע אלס
לאו למיפטרנה בולא כלום כערוה גמורי:
אם הוציאו. כרת ערוה מתייבמת:
רבי

ולא עבודת כוכבים אלא על דבר שחייבין
על וזדונו ברת ושגגתו חטאת (דף נמי) אבל
מצוה שבתורה שחייבין על וזדונו ברת ועל
שגגתו חטאת יחיד מביא כשבה או שעירה
ונשיא מביא שעיר משיח וב"ד מביאין פר
ובעבודת כוכבים יחיד נשיא ומשיח מביאין
שעירה (ב) צבור מביאים פר ושעיר פר לעולה
ושעיר לחטאת מה"מ (א) דת"ר (ג) ונודעה
החטאת אשר חטאו עליה רבי אומר נאמר
כאן עליה ונאמר להלן (ב) עליה מה להלן דבר
שחייבים על וזדונו ברת ועל שגגתו חטאת אף
כאן דבר שחייבין על וזדונו ברת ועל שגגתו
חטאת אשכחן צבור משיח מנולן דכתיב
במשיח (ב) לאשמת העם הרי משיח כצבור
יחיד ונשיא אתיא (ב) מצות (ב) מצות ולא בעבודת
כוכבים אלא על דבר שחייבין על וזדונו ברת
ועל שגגתו חטאת צבור בעבודת כוכבים
ילוף (ב) מעיני (ב) מעיני יחיד נשיא ומשיח (ב) מואם
נפש אחת אחד יחיד ואחד נשיא ואחד משיח
במשמע (ג) וי"ו מוסף על ענין ראשון וילמד
תחתון מן העליון ורבנן האי סברא מנא להו
נפקא להו (ב) מדמקרי ליה ר' יהושע לבריה
תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה
והנפש אשר תעשה ביד רמה הוקשה כל
התורה כולה לעבודת כוכבים מה עבודת
כוכבים דבר שחייבין על וזדונו ברת ועל
שגגתו חטאת אף כל דבר שחייבין על וזדונו
ברת ועל שגגתו חטאת אשכחן יחיד ונשיא
ומשיח בין בעבודת כוכבים ובין בשאר מצות
צבור בעבודת כוכבים מנין אמר קרא ואם
נפש וילמד עליון מתחתון אלא צבור בשאר
מצות מנולן ילוף מעיני מעיני ורבי האי תורה
אחת מאי עביד ליה מיעבי ליה לכדתניא
"לפי שמצינו שחלק הכתוב בין יחידים
למרוצים יחידים בסקילה לפיכך ממוזן פלט
מרובין בסיף לפיכך ממוזן אבד יכול נחלוך
בקרבנותיהן תלמוד לומר תורה אחת יהיה
לכם (ב) מתקין לה רב חלקיה מההורגוהו שמעמא
דכתב רחמנא תורה אחת יהיה לכם הא לאו
הכי ה"א נחלק מאי ליתיה ליתיה פר צבור
בשאר מצות הוא דמייתו כשבה יחיד בשאר
מצות הוא דמייתי שעיר נשיא בשאר מצות
הוא דמייתי פר לעולה ושעיר לחטאת
צבור בעבודת כוכבים הוא דמייתו ואלא
מאי שעירה יחיד נמי היינו קרבנו איצטרך
ס"ד אמיינא הואיל וצבור בהוראה מייתו פר
לעולה ושעיר לחטאת אינהו נמי ניתו איפכא
א"ל (ב) צריך ואין לו תקנה קמ"ל א"ל לוי לרבי
מאי איריא דתני ט"ו ליתני ט"ז א"ל (ב) כדמומה
לי שאין לו מוח בקדקדו מאי דעתך אמו
אנוסת אביו אמו אנוסת אביו פלוגתא דרבי
יהודה ורבנן היא ובפלוגתא לא קא מייירי
ולא והרי איסור מצוה ואיסור קדושה דפליגי
רבי עקיבא ורבנן וקתני בפרקין קא אמרינן
והא בית שמאי מתירין את הצרות
לאחין ובית הלל אוסרין (ב) בית שמאי במקום
והרי אשת אחיו שלא היה בעולמו
דפליגי

(א) הוריות ט. (ב) וי"ל כו"ד
מילאס יו"ן חלקה בשגגה
דהוריות ט. (ג) הוריות דף
ה. (ד) פסחים ה. קידושין
יד: צ"מ לה. שנועתי י.
זכרית מת. חולין עמ.
כריתות כב: (ה) שבת סח:
(הוריות ט. (ו) הוריות ט.
(ז) שם, ט. (ח) זבחות טו:
ו"ט. (ט) מנחות פ':
(י) לקמן יג. ודף כ. עריות
פ"ד מ"א. (י) ונכרתה לו:
כילה יא: (י) ונמנכר טו,
(י) [הוריות ט. (י) ויקרא
ד' (ט) ונמנכר טו,
(ט) [שם, (ט) ונ"ע ע"ז,
ימא ט"ז (ט) גליון, (ק) עין
מ"הש"ס.

תורה אור השלם

1. ונודעה החטאת אשר
חטאו עליה ויקריבו
הקהל פר בו קצין
לחטאת ויהיאו אחר
לפני אהל מועד:
2. ויאשה אל אחותה לא
תחך לצרר לגלות
ערוהה עליה בחייה.
3. אם הבחין היקשיח
חטאת לאשמת העם
והקריב על חטאתו אשר
חטא פר בו קצין תמים
לפי חטאתו: ויקרא ד'
4. אשר נשיא חטאת
ועשה אחת מכל מצות
ה' אלקיה אשר לא
תעשינה בשגגה ואשמה:
5. ויקרא ד' כי
ואם נפש אחת חטאת
בשגגה משם הקצין
בשגגתו אחת ממצות ה'
אשר לא תעשינה
ואשמה: ויקרא ד' כי
6. ואם כל עדת ישראל
ישגו ויעלם דבר מעיני
הקהל ועשו אחת מכל
מצות ה' אשר לא
תעשינה ואשמה:
7. ויקרא ד' כי
8. והאזרח בבני ישראל
ולגר היגר בתוכם תורה
אחת יהיה לכם לעושה
בשגגה: ודבש אשר
תעשה ביד רמה מן
האזרח ומן הגר את ה'
הוא מגדף ונכרתה
הנפש ההוא מקרב
עמיה: במדבר טו כ"ט-ל

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מורה ע"ה
כתיב בפירוש שגגות
כוכבים: (ב) ר"ה מה
עבודת כוכבים דבר כ"ל
ומיתב על נמק: